

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 27.12.1984, sp. zn. 6 Cz 68/64, ECLI:CZ:NS:1984:6.CZ.68.1964.1

Číslo: 6/1986

Právní věta: Odmítne-li organizace poskytnout pracovní volno pracovníkovi s poukazem na to, že pracovník má vskutku možnost uskutečnit návštěvu zdravotnického zařízení jindy než v pracovní době, nejde z její strany o pokyn učiněný v rozporu s právními předpisy. Odmítne-li však organizace bezdůvodně poskytnout pracovní volno k vyšetření nebo ošetření pracovníka ve zdravotnickém zařízení (§ 128 zák. práce) a nařídí-li výkon práce, jde tu o pokyn, který je v rozporu s právními předpisy (§ 80 odst. 1 zák. práce); pracovníku tu nemůže být za nepřítomnost v práci, jež je nutná k vyšetření nebo ošetření ve zdravotnickém zařízení, uloženo kárné opatření.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 27.12.1984

Spisová značka: 6 Cz 68/64

Číslo rozhodnutí: 6

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odpovědnost kárná, Pracovní poměr

Předpisy: 65/1965 Sb. § 80
§ 128

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Rozhodnutím ředitele odštěpného závodu organizace P. v B. bylo navrhovatelce uloženo kárné opatření odnětí prémie po dobu 2 měsíců podle ustanovení § 77 písm. c) zák. práce. Důvodem kárného postihu byla skutečnost, že navrhovatelka 5. 7. 1983 v rozporu s rozhodnutím své nadřízené odešla z pracoviště na lékařské vyšetření.

Navrhovatelka se domáhala zrušení tohoto kárného opatření s odůvodněním, že v rámci pravidelné péče o těhotné ženy byla předvolána k lékařské prohlídce na 5. 7. 1983, o čemž předem vyrozuměla svou nadřízenou. Návštěvu lékařského zařízení vykonala přes zákaz nadřízené, aniž v tom spatřovala porušení pracovní kázně.

Okresní soud v Mladé Boleslavi svým usnesením uvedené kárné opatření potvrdil a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladu řízení. V odůvodnění usnesení zejména uvedl, že povinností navrhovatelky bylo splnit pokyn své nadřízené a zajistit si přeložení termínu vyšetření ve zdravotnickém zařízení na jiný den, neboť věděla, že její přítomnost v práci je nezbytně nutná. Pokud tak neučinila, dopustila se porušení pracovní kázně.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že uvedeným usnesením byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Soud pochybil v projednávané věci už tím, že se nezabýval otázkou, zda soudnímu řízení nemělo předcházet rozhodčí řízení, v němž by návrh na zrušení kárného opatření byl projednán. Pokud by zjistil, že v základní organizaci ROH odštěpného závodu organizace P. v B. byla ustavena rozhodčí komise příslušná k projednání tohoto sporu (§ 6 odst. 2 vyhlášky č. 42/1975 Sb. ve znění vyhlášky č. 25/1983 Sb.), musel by řízení zastavit a věc po právní moci svého usnesení postoupit této komisi (§ 104 odst. 1 o. s. ř.).

Podle ustanovení § 80 odst. 1 zák. práce nemůže být pracovníku uloženo kárné opatření, jestliže nesplnil pokyn, který je v rozporu s právními předpisy.

V projednávané věci navrhovatelka nesplnila pokyn své nadřízené, aby neopouštěla pracoviště za účelem vyšetření ve zdravotnickém zařízení pro těhotné ženy. Proto bylo třeba věc posoudit z hlediska těch právních předpisů, které upravují překážky v práci z uvedeného důvodu.

Podle ustanovení § 128 odst. 1 zák. práce nemůže-li pracovník konat práci z jiných důležitých důvodů týkajících se jeho osoby (než jsou důvody vyjmenované v § 127 zák. práce), poskytne mu organizace pracovní volno. Nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb., kterým se provádí zákoník práce, pak v § 27 odst. 1 stanoví, že organizace je v případě, jde-li o důvod uvedený v příloze tohoto nařízení, povinna poskytnout pracovníku pracovní volno v rozsahu podle téže přílohy. To se týká mimo jiné i vyšetření pracovníka ve zdravotnickém zařízení (ve smyslu bodu 1 uvedené přílohy), pokud vyšetření nebylo možné provést mimo pracovní dobu. Je tomu tak proto, že v rámci péče o zdraví lidu jsou uloženy určité povinnosti i občanům.

Podle ustanovení § 9 odst. 2 písm. a) zákona č. 20/1966 Sb. je každý povinen v zájmu svého zdraví a zdraví spoluobčanů podrobit se v případech stanovených obecně závaznými právními předpisy zdravotnickým prohlídkám, vyšetřením a dalším uvedeným opatřením. Podle ustanovení § 22 téhož zákona je každý povinen podrobit se v rámci dispenzární péče na vyzvání příslušných zdravotnických zařízení preventivním prohlídkám, vyšetřením a diagnostickým zkouškám, které nejsou spojeny s nebezpečím pro zdraví. Dispenzárními metodami práce zdravotnických zařízení se zabezpečuje aktivní péče mimo jiné o ženy v souvislosti s mateřstvím. Vyhláška č. 42/1966 Sb. (v § 46 odst. 1 písm. a/) stanoví, že osoby, kterým se poskytuje léčebně preventivní péče, jsou povinny spolupůsobit k udržení, obnovení a upevnění svého zdraví, k účinnému léčení a odpovědnému posouzení své způsobilosti k práci a že každý je zejména povinen vyhledat lékařskou pomoc ve zdravotnických zařízeních k tomu určených, dostavovat se pravidelně ve stanovenou dobu na vyšetření nebo ošetření a k pravidelným prohlídkám. Také z ustanovení § 3 zákona č. 107/1971 Sb. (ve znění zákonného opatření č. 8/1982 Sb. a zákona č. 110/1984 Sb.) vyplývá povinnost těhotných žen účastnit se dispenzární péče, nařízených vyšetření a léčebných úkonů, neboť mateřský příspěvek náleží mimo jiné za podmínky, že v době těhotenství se žena podrobovala pravidelné péči o těhotné ženy ve zdravotnických zařízeních.

V rozporu s těmito ustanoveními by proto bylo, kdyby organizace bezdůvodně odmítla splnit povinnost poskytnout navrhovatelce z uvedených důvodů pracovní volno. Ne každé odmítnutí lze však považovat za bezdůvodné.

Plnění úkolů organizace může být pravidelně či mimořádně soustředěno větší měrou v určitých dnech. Kromě naléhavých nebo jinak výjimečných případů lze pak na pracovníci požadovat, aby v mezích možností zdravotnického zařízení si sjednala termín prohlídky, vyšetření, případně dalšího

zdravotnického opatření na jiný den, popřípadě aby se pokusila termín stanovený na tento den v dohodě se zdravotnickým zařízením přesunout. Uvedeným postupem je možné uvést do souladu povinnosti organizace poskytnout pracovní volno a základní povinnost pracovnice konat osobně práce podle pracovní smlouvy ve stanovené pracovní době, jak jí to ukládá ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) zák. práce.

Jestliže by organizace odmítla poskytnout pracovní volno s poukazem na to, že pracovnice objektivně může uskutečnit návštěvu zdravotnického zařízení v náhradním termínu a výslovně jí zakázala opustit pracoviště, pak by nešlo o pokyn organizace učiněný v rozporu s právními předpisy (čl. III, druhá věta, a § 80 odst. 1 zák. práce).

V případě, že sjednaný nebo stanovený termín návštěvy zdravotnického zařízení nelze změnit, je povinností příslušného vedoucího pracovníka organizace zajistit (je-li to nutné) za uvolňovanou pracovní náhradu. Tuto povinnost nelze na podřízenou pracovníci přenášet, ani její uvolnění zajištěním náhrady podmiňovat.

V projednávané věci si však soud pro řádné posouzení věci ze všech v úvahu přicházejících hledisek neobstaral dostatek skutkových podkladů. Podle zprávy zdravotnického zařízení, zaslané soudu, bylo možné vyšetření navrhovatelky dne 5. 7. 1983 provést přímo v B. Přitom nebylo zjištěno, zda vyšetření bylo možné provést v tomto jiném zařízení mimo pracovní dobu navrhovatelky. V souvislosti s uvedenou zprávou, podle níž bylo možné návštěvu zdravotnického zařízení také přesunout na jiný termín, nebylo zjišťováno, ve kterých dnech v rámci jednotlivých měsíců museli pracovníci odštěpného závodu konat množství práce, jak tomu bylo dne 5. 7. 1983, zda to bylo navrhovatelce známo, zda bylo běžné, aby v tyto dny pracovnice, především těhotné ženy, navštěvovaly zdravotnická zařízení a podrobovaly se vyšetřením, jak to s nimi projednávali nadřízení pracovníci závodu a zda docházelo k přesunům termínů návštěv. Náležitou pozornost bylo třeba 2věnovat též tomu, jak často v takových případech navštěvovala zdravotnická zařízení navrhovatelka, zda někdy termín návštěvy překládala, případně zda o možnosti tak učinit již dříve věděla, a zda konkrétně před vyšetřením 5. 7. 1983 s ní o tom nadřízená jednala.

Teprve po tomto doplnění řízení bylo možné spolehlivě posoudit, zda se navrhovatelka dopustila vytýkaného porušení pracovní kázně a zda jí bylo kárné opatření uloženo důvodně.

Z uvedeného je zřejmé, že v projednávané věci soud porušil zákon v ustanovení § 6, § 103, § 120 odst. 1, § 132, § 153 odst. 1 a § 244 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 80 odst. 1 a § 244 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanoveními § 80 odst. 1, § 128 odst. 1 a § 208 odst. 2 zák. práce a § 27 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb. Proto bylo uvedené usnesení soudu podle ustanovení § 242 odst. 1 o. s. ř. zrušeno a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení a k novému rozhodnutí.